

## Täysistunto

### Perjantai 13.9.2019 klo 13.02—13.35

#### 3. Tietosuoja-valtuutetun toimiston toimintakertomus 2018

Kertomus K 15/2019 vp

##### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

##### *Keskustelu*

13.04 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos mielenkiintoisesta kertomuksesta tietosuoja-valtuutetulle. Tämän kertomuksen alkulehdillä todetaan hyvin: ”Tietosuoja on Suomelle menestystekijä: yksityisille ihmisille se tarkoittaa henkilötietojen parempaa suojaa ja mahdollisuutta omien tietojen hallitsemiseen, yrityksille kilpailuetua, joka syntyy vastuullisesta toiminnasta.” Lukiessani minulla tuli mieleen kaksi teemaa, joista olisin halunnut kuulla hiukan enemmän tietosuoja-valtuutetulta, mutta koska hän ei ole täällä paikalla, niin toivon, että valiokuntakäsittelyssä näitä asioita kuitenkin selvitetään.

Ensinnäkin, tietosuoja-asetuksen voimaantulo viime keväänä oli iso muutos. Sen taustalla on oikeat tavoitteet, mutta sen on koettu arjessa hankaloittavan eri viranomaisten välistä yhteistyötä, ja siitä johtuen jopa esimerkiksi apua tarvitsevien ihmisten kokonaisvaltainen auttaminen on estynyt, tai näin ainakin on koettu. Minulle on kerrottu, että tietoja ei voi antaa toiselle viranomaiselle, vaikka olisi asiakkaan lupa tietojen antamiseen, ja olisin halunnut kysyä tietosuoja-valtuutetulta, onko hänelle tullut tällaista viestiä ja onko tätä tietosuoja-asetusta tulkittu liian tiukasti, jos ihmisten auttaminen sen takia estyy.

Toiseksi, haluan sanoa muutaman sanan geenitiedon keräämisestä ja siihen liittyvistä tietosuoja-kysymyksistä. Meillä on Suomessa viime vuosina voimallisesti korostettu, että sosiaali- ja terveystiedon käyttöä tutkimuksessa ja innovaatiotoiminnassa tulee helpottaa. Suomella olisi tässä hieno mahdollisuus luoda uutta kasvua, koska meillä on korkealuokkaiset tietovarannot, hyvät järjestelmät, mahdollisuus toimia tehokkaasti ja ihmiset luottavat tutkimukseen. Hyvänä lähtökohtana on nähty se, että Suomessa pienenä maana on saatavilla geeniperimältään erityisen suotuisa väestö. Samalla on ajateltu, että olisi tarpeen toimia nopeasti, koska muutkin maat ovat mukana kilpajuoksussa kansainvälisistä tutkimus- ja innovaatiopanoksista. Käsittääkseni EU:n uusi tietosuojalainsäädäntö asettaa kuitenkin esteitä laajalle tietojenkeruulle. Sen lähtöfilosofia lienee siinä, että kun tieto on kerran niin arvokasta, niin sitä olisi parempi kerätä varoen ja vähän kerrallaan, asioista selkeästi tiedottaen ja käyttötarkoituksia etukäteen määrittäen. Samaan aikaan on lisääntynyt tietoisuus tietosuojan merkityksestä, kun maailmalla on paljastunut skandaaleita tietosuo-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

jamurroista ja tietosuojan leväperäisestä tasosta. Erityisesti geenitiedon suhteen tuli lunta tupaan Islannissa konkurssin tehneen biopankin ja Skotlannissa esille tulleiden ongelmien myötä. Vakava huoli on herännyt siitä, voiko geenitietoa varmuudella anonymisoida eli taata, ettei näytteenantajia voida tunnistaa. Toisaalta on myös syytä kysyä, onko riskinä, että tämä tieto leviää sellaisille tahoille, joille sitä ei ole tarkoitettu. Geenitieto on arvokasta ja herkkää terveystietoa, joka kiinnostaa hyvin monenlaisia toimijoita, jopa rikollisia, ja siksi se ei saa joutua väärin käsiin.

Arvoisa puhemies! Leväperäisestä ajattelusta tietojen keräämistä kohtaan sosiaali- ja terveystoimessa oli mielestäni esimerkki viime kauden lopulla hyväksytty niin sanottu toisiolaki, jonka tarkoitus oli jouhevoittaa sosiaali- ja terveystiedon keruuta ja ennen kaikkea sen välittämistä eteenpäin yhdeltä luukulta kansainväliseenkin käyttöön. [Hälinää]

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Anteeksi, edustaja Mäkisalo-Roppo-  
nen. — Voidaanko sopia, että käydään nämä keskustelut aina tuolla käytävällä, niin kuul-  
laan, mitä täällä puhutaan? — Olkaa hyvä.

Kiitos, arvoisa puhemies! — Siis tämän toisiolain tarkoituksena oli luoda ajanmukaiset ja yhdenmukaiset edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoiminnassa syntyvien henkilötasojen asiakastietojen sekä muiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien henkilö-  
tietojen käytölle tilastointiin, tutkimuksiin, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, opetuk-  
seen, tietojohdantamiseen, viranomaisohjaukseen ja -valvontaan sekä suunnittelu- ja selvitys-  
tehtäviin. Kaikki erittäin hyviä tavoitteita, mutta hallituksen alkuperäinen esitys oli unoh-  
tanut lähes kokonaan tietosuoja-asiat, ja se oli jopa EU-tietosuoja-asetuksen vastainen. Iso-  
jen puutteiden ja virheiden takia lakiesitystä paikkailtiin ja korjailtiin niin paljon, että ky-  
symyksessä oli lopulta suurelta osin ihan eri esitys kuin mistä alun perin oli kysymys. Il-  
man sosiaali- ja terveysvaliokunnan puuttumista olisi ihmisten tietosuoja joutunut suuresti  
vaaraan. Toivottavasti tällä kaudella hallitukselta ei lähde niin huonosti valmisteltuja laki-  
esityksiä. Mutta koska toisiolakiin tehtiin niin paljon valiokuntakäsittelyn aikana muutok-  
sia ja lisäksi nopealla aikataululla, on riskinä, että lakiin jäi pahoja valuvikoja ja jopa vir-  
heitä, jotka voivat vaarantaa ihmisten tietosuojan. Paikkailun ja korjailujen takia lakiesitys  
jäi epäselväksi ja sekavaksikin joiltakin osin, ja kyllä itselleni ainakin jäi valtava huoli sii-  
tä, mitä ihmisten tiedoille voi tapahtua. Toivon, että kaikki menee hyvin, mutta minun mie-  
lestäni tällaista riskiä ei olisi pitänyt ottaa. Toivon hartaasti, ettei tällaista tapahdu toista  
kertaa. Onneksi yleinen tietoisuuskin näistä asioista on lisääntynyt, se tuli esille viime ke-  
sänä lausuntokierroksella olleen lakiesityksen genomikeskuksesta ja genomitietojen käsit-  
telyn edellytyksistä annetuista lausunnoista. Lausuntoja lukiessani huomasin sen saaneen  
paljon kriittistä palautetta muun muassa tietosuojaan liittyen.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona haluan todeta, että kun lukee kertomuksia maailmal-  
ta, niin kyllä meillä alkaa olla runsaasti näyttöä siitä, että geenitiedonkin anonymiteetti on  
saatu puretuksi, ja toisaalta myös siitä, että tietoa on jaettu eteenpäin tahoille, joille hen-  
kilö itse ei ole antanut lupaa niitä jakaa. Mielestäni meidän tulisi suhtautua nykyistä vaka-  
vammin geeniteknologiaan liittyviin tietosuojauhkiin, ja tämän johdosta tulisi löytää taho,  
joka ottaisi tämän asian kokonaisvaltaisesti hoitaakseen. Epäilen, riittävätkö tietosuojaval-  
tuutetun resurssit tämän laajan asian haltuun ottamiseen.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, tai olisin toivonut todellakin, että tietosuojavaltuutettu  
olisi ollut paikalla ja pystynyt kommentoimaan näitä asioita, koska en löytänyt näistä

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

asioista kuvausta tästä kertomuksesta. Mielestäni nämä ovat niitä tietosuojaan liittyviä asioita, joista pitäisi keskustella huomattavasti nykyistä enemmän. Teknologia — myös geeniteknologia — kehittyy hurjaa vauhtia, ja hyvä niin, mutta tietosuojan tulisi olla hyvin varmistettu näissä asioissa. — Kiitos. [Timo Heinonen: Erinomainen puheenvuoro!]

**13.11 Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvin mielenkiinnolla luin tuota Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomusta. Se on napakka ja selkeä. Siinä tulee monia ajankohtaisia, voisi sanoa, päivänpolttavia kysymyksiä esille, niin kuin äsken hyvin edustaja Mäkisalo-Ropponen kuvasikin näitä haasteita ja kehittämistarpeita.

Meillähän kaikilla on se tiedossa, mitä digitalisoituminen on merkinnyt ja merkitsee, sitä, että meidän kansalaisten ja yhteisöjen ja yritystenkin tietoja on mitä erilaisimmissa rekistereissä, ja siksi tämä asia on jatkuvasti yhä ajankohtaisempi. Ja tämä kysymys tästä tiedon liikkuvuuden kehittämisestä esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluissa on erityisen ajankohtainen ja tarpeellinen. Hallitusohjelmaan me sovimme kirjauksen siitä, että edistämme sote-datan joustavaa ja laajamittaista hyödyntämistä mutta kuitenkin samalla huolehdimme tietosuojan korkeasta tasosta. Tämä on toivottavaa, että saamme tämän mahdollisimman nopeasti toteutumaan.

Kansalaisen näkökulmasta on erityisen olennaista se, että ihminen voi kokea, että ”minun tietoni ovat turvassa ja voin luottaa siihen, että myöskin viranomaisilla on tarvittava tietotaito turvata minun tietoni”. Tietosuojavaltuutetun toimiston tehtävänä on turvata kansalaisen oikeudet juuri henkilötietojen käsittelyssä, ja siksi on erityisen tärkeää, että toimistolla on tähän tärkeään työhön tarvittavat ja riittävät voimavarat. Tässä toimintakertomuksessa tulee esille se, että henkilöstömäärä on ollut liian vähäinen, mutta siihen on saatu nyt korjauksia, mikä on erittäin hyvä asia. Olimme liikenne- ja viestintävaliokunnan matkalla Berliinissä, ja sielläkin tuli esille se, että me Suomessa olemme paitsi digitaalisten palveluiden kehittämisessä kärkimaita, niin meidän tulee olla myös erityisesti sen vuoksi tietosuojan kehittämisessä ja parantamisessa kärkimaita, koska kuljemme monessa asiassa niin edellä, ja siksi on erityisen merkittävää, että meillä myös Tietosuojavaltuutetun toimiston resurssit ovat riittävät.

Olin itsekin mielelläni tietosuojavaltuutetulta joitakin kysymyksiä tässä kysynyt, esimerkiksi tähän tiedottamiseen liittyen. Kävin tutustumassa toimiston uusiin internetsivuihin ja totesin ne hyvin toimiviksi, ja toivon, että toimiston resurssit myös tiedottamisen osalta ovat riittävät, koska tarvitsemme tässä ajassa kansalaisille tietoa siitä, miten he myöskin itse voivat huolehtia oman tietosuojansa toteutumisesta.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Täällä on puheenvuoroissa kysytty, miksi tietosuojavaltuutettu ei ole täällä. Vain rajatuissa tapauksissa, tietyissä asioissa voi olla ulkopuolinen istuntosalissa mukana. Tietosuojavaltuutettu ei kuulu näihin, eli hän ei voi olla täällä istunnon aikana, mutta häntä voidaan kuulla valiokunnassa.

**13.15 Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tietosuoja kiinnostaa enemmän kuin koskaan myös kansalaisia, ja ihmiset ottavat usein yhteyttä ja kysyvät, että onko henkilötietojani ja tietosuojaani kohdeltu oikein. On juuri niin kuin edustaja Mäkisalo-Ropponen tuossa puheenvuorossaan kertoi, että toisiolaki oli sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hyvin haasteellinen. Olin myös itse valiokunnan jäsenenä viime kaudella kuin myös tällä kaudella, ja sote-valiokunta todella puuttui moniin kohtiin, ja laki parani valtavasti valiokuntakä-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

sittelyssä. Täytyy sanoa, että hämmästelen kyllä sitä lainsäädännön laatua, mitä viime kaudella oli: me jouduimme niinkin paljon esitystä vielä korjaamaan. Mutta toivon tosiaan, että siellä ei olisi hirveästi niitä porsaanreikiä, mitä emme kenties huomanneet, eli puhumme tärkeistä asioista.

Arvoisa puhemies! Asiakas- ja potilastiedot ovat erityisen tärkeitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, ja kun meille on tulossa sote-uudistus ja paljon erilaista uutta lainsäädäntöä, niin pidän tärkeänä, että henkilötietojen kanssa ollaan tarkkana ja tietosuojaan kiinnitetään huomiota. Olin itse yhteydessä tietosuojavaltuutettuun sähköpostilla ja huomasin, että se on hyvä keino lähestyä, sieltä tulee myös vastaus. Henkilö lähestyi ihan yksinkertaisella kysymyksellä: Minun piti peruuttaa lääkäriaika ja soitin lääkäriasemalle ja siellä olikin nauhoitus, johon pyydettiin sanelemaan henkilötiedot, henkilötunnukset, nimet ja aihe, syy lääkäriin, miksi perutte sen ajan. Henkilö huolestui, että mitä ihmettä, minä sanelen sinne nauhalle tietoni, millä tavalla niitä käsitellään. Ja siitä sitten olin yhteydessä ja tiedustelin, voidaanko tällä tavalla toimia. No, kyllä voidaan. Mutta hyvin tärkeää on, että ihmiset tietävät, mihin heidän tietojaan käytetään ja kuka esimerkiksi ja kuinka kauan tällaista nauhaa mahdollisesti kuunnellaan. No, ajatus on se, että nauhoitus pitää tuhota hyvin nopeasti ja sitä voi kuunnella vain tietty henkilö.

Ihminen kun sairastaa, niin hän on yleensä heikoimmillaan eikä ymmärrä, mitä kaikkia tietoja kysytään ja missä niitä käsitellään. On hyvin tärkeää, että sairaalassa, terveysasemilla, apteekissa, siellä missä asioidaan ja ihminen kertoo asioitaan, tietosalaisuus ja tietoturva säilyy ja myös henkilötiedot. Tämä on mielestäni edelleen, tämä on semmoista ruohonjuuritason asiaa, johon pitää kiinnittää huomiota myös tulevaisuuden lainsäädännöissä, erityisesti sotessa. Meillä on myös Apotit sun muut täällä pääkaupunkiseudulla, niin on erittäin tärkeää sähköisiä palveluja kehitettäessä, millä tavalla tieto siellä kulkee ja onko kaikki varmasti oikein turvattu.

**13.17 Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen piti erinomaisen hyvän ensimmäisen puheenvuoron ja kävi tämän asian hyviä puolia ja toisaalta myös huolia laajasti läpi, kiitos siitä.

Tässä erinomaisessa toimintakertomuksessa on hyviä huomioita muun muassa positiivisesta luottorekisteristä ja muutamista muista asioista. Tiedonsaanti kaiken kaikkiaan on toisaalta sitten sellainen kysymys, minkä pitäisi taas monessa kohdassa toimia hyvin, ja toisaalta, niin kuin tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio on todennut, paljon on myös siitä kiinni, millä tavalla näitä asioita meidän kansalliseen lainsäädäntöön tuodaan ja minkälaiseksi lain tulkinta lopulta muotoutuu. Meillä on Suomessa käyty keskustelua esimerkiksi siitä, pitääkö kerrostalojen rappukäytävistä tämän myötä poistaa esimerkiksi ihmisten nimet. Tähän tietosuojavaltuutettu on todennut, että näin ei tarvitse toimia, mutta toisaalta niinkin yksinkertaisesta asiasta kuin saunavuorolistoista hän on todennut, että se on tyypillinen tulkintakysymys, ja hänen mukaansa tätä pitää edelleen selvittää.

Eli oikeastaan tämä oma puheenvuoroni on huoli siitä, että tämä sinänsä hyvä asia ei veisi asiaa aivan älyttömiin tulkintoihin. Yhtenä esimerkkinä vaikkapa se, että meillä on ollut vuosikymmenten perinne, että kouluissa otetaan koulukuvia, ja nythän Ruotsissa tämän vastaavan EU:n tietosuojauudistuksen takia monet koulut ovat joutuneet lopettamaan nämä koulukuvaukset eli enää ei kouluissa oteta koulukuvauksia — ne ovat siis vapaaehtoisia Suomessa. Itse toivon, että meillä ei vietäisi tätä tulkintaa aivan tällaiseen toiseen ääripäähän vaan käytettäisiin sitä kuuluisaa maalaisjärkeä tämäntyyppisissä tilanteissa. Vaik-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

kapa siinä, kun oman lapseni koulussa kun oli yleisurheilukilpailut, niin enää ei kuulemma tuloksia saanutkaan laittaa näkyviin koulun seinälle vaan ne olivat mapissa ja sieltä piti käydä katsomassa. Elikkä se mappi oli kuitenkin jollain tavalla hyväksyttävämpi kuin se, että ne tulokset olisivat olleet vuosikymmenten perinteen mukaan siellä seinällä ja lapset olisivat voineet niitä katsoa — itse en koskaan niille listoille päässyt, olin niin huono liikunnassa ja urheilussa, eikä se minua silloin loukannut, ja en usko, että se tänäkään päivänä näin toimisi.

Toivon, että tällainen maalaisjärjen käyttö olisi jatkossa kouluissa, päiväkodeissa ja muissa hyväksyttyä ja sallittua mutta että samaan aikaan huolehditaan näistä tietoturvakysymyksistä, joihin omissa puheenvuoroissaan esimerkiksi edustaja Juvonen erinomaisella tavalla ja myös Mäkisalo-Ropponen huolta ottivat.

**13.20 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Yhä suurempi osa terveydenhuollon potilastiedoista tallennetaan valtakunnallisiin järjestelmiin, mikä on tietenkin käytännöllistä ja hyödyllistä monella tavoin. Tässä viime vuosina on nimenomaan terveysdataa koskevaa lainsäädäntöä kehitetty voimakkaasti ja pyritty huolehtimaan myös siitä, että tietoturvasuus säilyisi ja valvonta olisi riittävän tiukkaa.

Nostan kuitenkin esiin sen huolen, että kokemus kertoo tietoturvan haavoittuvuudesta, eli voi myös vuotaa vahingossa, voi vuotaa inhimillisen virheen vuoksi, kuten olemme Suomessakin muun muassa eräässä THL:n tapauksessa nähneet. Myös ulkomailta tiedetään, että esimerkiksi anonyymissä Tor-verkossa Yhdysvaltain länsirannikon sairaaloiden potilaskertomuksia on saattanut ostaa 20 000 dollarilla kappale. Pelkästään tällaisten tietojen arvo olisi jopa 20 miljardin dollarin paikkeilla. Professori Lasse Lehtonen on kiinnittänyt huomiota siihen ja todennut, että potilastietoihin kohdistuu rikollista kiinnostusta myös Suomessa, ja tämä on otettava vakavasti.

Sitten nostan ihan toisenlaisen näkökulman esiin. Valtakunnallisen Omakanta-palvelun osalta noudatetaan kymmenen vuoden ikäraja tietojen näyttämiseksi vanhemmille. Tästä esimerkiksi itse sain yhteydenoton vanhemmalta, jonka lapsi sairastaa masennusta. Hän piti ongelmallisena sitä, että tällaisen kymmenen vuotta täyttäneen lapsen kohdalla vanhemmat eivät itse pääse Omakantaan esimerkiksi lääkitystietoja katsomaan. Kymmenen-vuotias ei kyllä vielä ole kypsä itse päättämään terveysasioistaan, eivätkä kaikki tämännikäiset osaa edes varata lääkäriaikaa itselleen, joten ajattelen — tämä ei ole tietenkään tietosuojavaltuutetun päätöksenteon alaisuudessa vaan nimenomaan tämän talon päätöksenteon — että mielestäni tässä suhteessa pitäisi kyllä jonkinlainen järkevä linja löytää.

**13.23 Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua tästä viime kaudella käsitellystä ja hyväksytystä toisiolaista, ja halusin itsekin osallistua tähän keskusteluun, kun viime kaudella tosiaankin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa itse olin jäsenenä.

Täytyy sanoa, että vaikka toisiolaki meni viime kaudella läpi, niin kyllä siihen jäi monia semmoisia tietosuojaan liittyviä ongelmia, jotka jäivät itseäni vaivaamaan, esimerkiksi se, että riskien hallinta oli käsitelty tämän lain valmistelun yhteydessä erittäin puutteellisesti. Samoin itseäni jäi vaivaamaan kysymys anonymisoinnista; meillä ei ole mielestäni riittäviä takeita siitä, etteikö näitä potilas- ja henkilötietoja voitaisi purkaa myöhemmin. Mielestäni tätä toisiolakia, nyt kun se kerran on tässä talossa hyväksytty, olisikin syytä seurata

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

ja myöskin olla tietoinen siitä, riittävätkö valvovan viranomaisen resurssit tämän lain seuraamiseen ja onko sitä mahdollisesti syytä täydentää tai muuttaa tulevina vuosina.

Tosiaankin jäi mieleen se, että tämän lain valiokuntakäsittelyn aikana sitä toistuvasti vielä täydennettiin, ja itselleni kyllä jäi täydellisesti hämärän peittoon se, voiko tässä talossa itse asiassa kukaan luottaa siihen lakiin tai tietää, mitä siitä loppujen lopuksi seuraa. Se on ehkä minun kansanedustajaurani aikana ollut kaikkein vaikeaselkoisin laki, haasteellisin laki, jonka säätämistä itse olen ollut seuraamassa eduskunnassa. — Kiitos.

**13.25 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tietosuojahan on meidän kaikkien parhaaksi tehty. Olen itse aina toiminut sellaisilla aloilla, joissa tietosuojalla on ollut suuri merkitys ja hyvin pilkuntarkasti on pitänyt sitä noudattaa. Kannatan ehdottomasti tietosuojaa ja toivonkin, että Suomi pysyy tällaisena mallimaana.

Mutta on tapahtunut myöskin semmoista, juuri tulkinnasta johtuen, että on vääriä ymmärryksiä siitä, mikä on tietosuojan piirissä. Toisaalta taas, vaikka me aina sanomme, että mikään laki ei estä auttamasta, niin kun olen paljon keskustellut tietosuojavaltuutetun kanssa, niin on meillä myös vääriä ymmärryksiä siitä, mitä pitää noudattaa ja mitä ei. Otan nyt esimerkin, missä me tarvitsisimme sitä tietojenvälitystä: nuorten syrjäytyminen. Me tarvitsemme nimenomaan moniammatillista tiimiä nuoren parhaaksi, ja pahimmassa tapauksessa voidaan sanoa, että en voi antaa niitä tietoja, kun tietosuoja estää sen. Kun se tieto ei kulje riittävästi näiden viranomaisten välillä, niin miten me voimme ajatella, että me pystymme auttamaan syrjäytyneitä nuoria tai pystymme estämään syrjäytymistä? Ja siitä syystä toivoisin, että me enemmän keskustelisimme. Silloin kun olin sisäministerinä, niin kävin ihan tietosuojavaltuutetun kanssa tällaisen keskustelun, kun meillä oli sellaisia henkilöitä, jotka olivat esimerkiksi pakkohoidossa, ja kun he sitten pääsivät sieltä pois: miten se tieto liikkui ja miten esimerkiksi terveydenhuoltohenkilöstö pystyisi antamaan poliisille tietoja joissain tilanteissa, jos ihminen on vaarallinen itselleen tai muille? Nämä ovat sellaisia asioita, joita pitäisi pohtia vähän pidemmälle. Tietosuojavaltuutettu minulle sanoi, että tässä on vääriäkin tulkintoja. Ja toivon, että edelleen tällaista moniammatillisen yhteistyön mahdollisuutta jatketaan, koska me tarvitsemme sitä.

Sitten pari tällaista evästyistä tähän loppuun itse asiassa eduskunnallekin, että näissä perehdytysohjelmissa kannattaisi tästä tietosuojasta olla ihan oma luentonsa, koska täällä liikkuu paljon sellaista tietoa ja sinä voit vahingossa sanoa jotain sellaista, mikä onkin tietosuojan piirissä. Ja sitten kaikki nämä kansalaisyhteydenotot ja kaikki liittyen valtakirjoihin ja kaikkiin olisi hyvä käydä esimerkiksi avustajien ja edustajien kanssa läpi. Ja toinen toivomukseni on, että puhemiesneuvosto, jota itsekin edustan täällä, vielä kerran pohtisi, ketkä ovat täällä salissa, koska kun joka ikinen valiokunta kuulisi valtuutettua — kun se tietosuoja kuuluu kaikille valiokunnille — niin siinähan tämän yhden valtuutetun aika menee, eli voisiko ajatella, että hän sittenkin olisi täällä ja me saisimme vuorovaikutteisesti keskustella.

**13.28 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomuksesta. Kertomus on todellakin mielenkiintoinen lukea, ja tässä on tullut hyviä näkemyksiä. Itsekin olisin kyllä toivonut, että tietosuojavaltuutettu olisi voinut olla tässä istunnossa läsnä ja hänelle olisi voinut esittää myöskin kysymyksiä. Se olisi hyvä. Toivottavasti näin voidaan jatkossa edetä.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

Meistä kaikista on varmaankin hyvin paljon erilaista tietoa erilaisissa sähköisissä tiedostoissa, ja kuka oikeastaan tietää, mitä kaikkea niissä tiedostoissa onkaan ja mihin niitä käytetään ja millä tavalla niiden erilaisten tiedostojen tietoturva on järjestetty. Se on suuri kysymys. Uskon, että tästä asiasta tullaan myöskin jatkossa keskustelemaan erilaisissa instansseissa yhä enemmän.

Avoimet rajapinnat on semmoinen iso asia, josta myöskin viime kaudella ollaan keskusteltu paljon. Kun uusia lakeja säädetään, niin niissähän halutaan avata rajapintoja avoimemmaksi. Erilaiset järjestöt, erilaiset yhteydet, erilaiset hallintoelimet pystyvät tavallaan käyttämään samoja tiedostoja ja ottamaan ainoastaan osan niistä. Avoimissa rajapinnoissa on semmoinen iso kysymys, miten pystytään varmistamaan, että siellä käytetään oikeaa tietoa.

Suomea pidetään todellakin digitalisaation ja tietoyhteiskunnan johtavana maana Euroopassa ja miksei koko maailmassa. Kuten edustaja Aittakumpu tuossa omassa puheenvuorossaan toi esille, niin kun liikenne- ja viestintävaliokunta tällä viikolla vieraili Saksassa, niin siellä vastinvaliokunnan henkilöt kysyivät nimenomaan, että miten Suomessa on tietosuoja järjestetty erilaisissa laeissa. Se kiinnosti heitä ennen kaikkea.

Myöskin tiedon liikkuvuus on meillä sähköisessä muodossa, ja tieto liikkuu erittäin nopeasti. Tietysti kännyköitä ja tietokoneita pystytään seuraamaan hyvinkin tarkkaan ja sitä, mitä tietoa niissä kaiken kaikkiaan on. Itse uskon, että me palaamme vielä monesti tähän, ja toivottavasti myöskin tietosuojavaltuutetun resursseja pystytään lisäämään, sillä uskon, että heidän työtaakkansa on todellakin iso myös tulevaisuudessa.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Meillä on aikataulu: kello on 13.30, ja suuren valiokunnan kokouksen pitäisi päästä alkamaan. Täällä on nyt neljä puheenvuoroa, Purra, Niemi, Aittakumpu, Tanus, joten kysyn, haluatteko pitää ne minuutin mittaisina vastauspuheenvuoroina tässä istunnossa. Muussa tapauksessa me jatkamme ensi viikolla tätä keskustelua. Jos vaikka nousette seisomaan, jos haluatte pitää nyt minuutin mittaisen, nimenomaan Purra, Niemi, Aittakumpu, Tanus. [Purra, Niemi, Aittakumpu ja Tanus nousivat seisomaan] — Kaikki, eli mennään 1 minuutin puheenvuoroilla.

**13.31 Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Heinonen hyvin kuvasi, olemme kuulleet taloyhtiöistä, jotka eivät pane saunavuorolistoja rappukäytäviin varaajien nimellä varustettuina, toisaalta urheilujoukkueista, jotka eivät uskalla asettaa printattuja pelaajalistoja esille. Toisaalta monet ruotsalaiskoulut ovat lopettaneet oppilaiden koulukuvaukset ja opettajilla on näihin liittyen liikaa hallinnollista työtä. Myös täällä Suomessa kaikki vanhemmat, joilla on lapsia kouluissa tai päiväkodeissa, täyttävät näitä lappuja vuosittain lukuisia. Toivon itse, että tiedot kirjaavan tietosuojavastaavan ei samaan aikaan tarvitse huolehtia opettamisesta, mutta pahoin pelkään. Irlannissa on kiinteistövirasto määrännyt vieraskirjat poistettaviksi hallinnoimistaan turistikohteista. Näitä tällaisia ylilyöntejä on paljon. Samaten lukio sai tuntuvat sakot tietosuojan rikkomisesta, kun se alkoi seurata oppilaiden poissaoloa kasvojentunnistuksen avulla. Se sai isot sakot, vaikka tämä oli vanhempien hyväksymä toimintatapa ja sen piti helpottaa opettajien työtä.

Mutta kiitoksia tästä tietosuojavaltuutetun toimintakertomuksesta. Nyt en ehtinyt puuttua muihin asioihin. — Kiitos.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2019 vp

13.33 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisitaustaisena kansanedustajana haluan kiinnittää huomiota tänä päivänä siihen, että monilla vanhoilla poliisiasemilla — itsekin toimin lupapalveluissa päätöksentekijänä — on se tilanne, että on iso aukea lupapalveluauula, jossa ihmiset istuvat keskellä aulaa odottamassa vuoroaan. Ja tänä päivänä, kun kansalainen hakee henkilökorttia tai passia, häneltä kysytään hyvin perusteellisia tietoja: sukulaissuhteita, osoitteita, aikaisempia osoitteita, henkilötietoja. Halutessaan vuoroaan odottava henkilö voi aivan rauhassa kirjoittaa tämän toisen ihmisen tietoja ylös, elikkä kiireesti täytyisi saada näille vanhoille poliisiasemille tällaiset lupapalvelukopit, joista toisten tiedot eivät leviä näille muille ihmisille. Tällainen tiedoksi.

13.33 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen nosti tärkeän asian esille, lapsen tietojen saannin Omakanta-palvelusta, ja siitä asiasta edustaja Ronkainen on vastikään tehnyt hyvän kirjallisen kysymyksen ja saanut ministeriltä vastauksen, että asia tulee korjaantumaan ensi vuoden puolella. On hyvä, että tähän asiaan on tartuttu ja se tulee muuttumaan, jotta vanhemmat saavat alaikäisen lapsensa tiedot tarvittaessa.

13.34 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietosuoja on erittäin tärkeä, mutta niin kuin tässä on monen kansanedustajan suulla tullut esiin, niin näitä ylilyöntejä ja ei vain hiusten halkomista vaan moneen osaan pilkkomista on todella. Toivoisin, että tässä valtakunnassa niihin asioihin puututtaisiin, koska oikeasti se voi hankaloittaa käytännön asioiden huolehtimista eikä suinkaan vähäisemmässä määrin siellä terveydenhuollossa. Ja aivan niin kuin tässä tuli esille edellisessä puheenvuorossa, niin onhan se edesvastuutonta, jos 10-vuotiaan tai sitä vanhemman lapsen tietoja eivät vanhemmat saa tietää. Minä näen, että siinä laiminlyödään lapsesta huolehtimista. Toivon mukaan siihen tulee pikaisesti muutos.

Mutta yksi asia, mitä tässä ei ole nostettu vielä esiin: minulla on huoli siitä, että jos esimerkiksi Kanta-palveluun kirjataan — esimerkiksi nuoret terveydenhuollon ammattilaiset — epäily jostakin diagnoosista tai tilasta ja se tuleekin sinne merkattuna ikään kuin diagnoosi olisi todistettu, tai joku muu asia jää sinne virheellisenä, niin tänä päivänä on erittäin vaikea potilaiden, asiakkaiden saada korjattua niitä tietoja. Toivoisin, että tähänkin kiinnitetään huomiota.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.